

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

1 Quid sit scandalum, & aduersus quam virtutem procedat,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

non videris te defendere ab accusatore, sed potius illum aggredi, quia accusator non aggreditur armis, sed lingua; & calumnia: lingua autem non videtur coherenda; neque calumnia diluenda armis, sed testibus, & rationibus? Respondeo, si testibus, & rationibus cohereri non potest, & dissolvi calumnia, armis fieri potest, quia à natura concessum est illis mediis uti, quæ ad propulsumam injuriam necessaria fuerint. sic P. Nauarr. Mol. Lessius, Coninch. Sanch. *supra*.

Neque approbo dictum Petri Navarrae, & Sanchez, nempe te esse obligatum occidere calumniatorem, si occulte potes non admisso duello, quia ex occulta occasione calumniatoris inferitur eius perpetua condemnatio, quam foste in duello pugnant euitabit, vt bene dicit Coninch. *disp. 32. dub. 2. n. 20.*

14. Septima causa, ob quam videtur admitti posse duellum, est in defensionem diuini honoris, si aliis à peccatis desistere non vult, nisi cum illo duellum in eas. Sed distinguenda sunt peccata, alia quæ cedunt in injuriam proximi, boni communis, & religionis, alia quæ solum peccanti nocent. Ob peccata: quæ solum nocent peccanti, clarum est te non posse duellum admittere. Ob peccata verò, quæ cedunt in injuriam grauem proximi, & boni communis, & religionis, poteris præcipue auctoritate Principis duellum admittere, si alia via tibi non suppetit defensionis, quia ob hanc rationem licet tibi iniuriantem occideres, quis enim negare poterit te non posse hereticum occidere, si à conculcatione Sacramenti, & profanatione rerum sacrarum desistere non vult? Defendis enim tunc diuinum honorem.

15. Octaua causa est terminatio belli inter hostes, & resolutio illius in duellum, & hanc esse causam sufficiens honestandi duellum ex parte illius Principis, qui iustum bellum gerit, nullus dubitare potest, seruata tamen hac conditione, vt non trahat victoriam ad statum magis dubium, quam per bellum. Nam posita hac conditione vicantur plures cædes, pluraque damna vtrinque contingentia in bello, & omnia reducuntur ad paucos. Secus verò esset si spes victoriæ minueretur: grauis enim peccaret Princeps, aduersus suam reipublicam, certam victoriam, quam per bellum haberet, in incertam duelli commutans, peccaretque item aduersus duellantes, cum eos periculo interitus exponeret absque causa legitima. Item licet Principi acceptare, & indicere bellum ad debilitandos hostium animos, & roborandos propriorum militum, quando id videt esse sibi ad bellum necessarium, quia est pars belli, & ad victoriam consequendam sæpe conueniens, ac proinde ex eisdem conditionibus, quibus honestatur bellum, & ipsum duellum tunc honestatur. Sic Suarez *disp. 13. de bello, sect. ult. num. 9.* Sanchez *lib. 2. c. 39. num. 15. & 16.* Valent. 2.2. *disp. 3. quest. 17. punct. 1. vers. ratio autem casus* Petrus Nauarr. *lib. 2. c. 3. in 2. part. ant. 13. num. 294.* Coninch. *disp. 32. dub. 2. num. 28.*

16. Quod si inquiras, an in hoc casu liceat militibus, & Principi se obligare ad non succurrendum sociis, si succumbant? Respondeo licere, quia aliquando licitum est, & permittum te obligare abstinere ab auxilio ferendo periclitanti, si illud præstare non potes absque graui damno proprio, vel boni communis. Cum ergo in præsentem non possint milites defendere socios, nisi violent fidem datam, totumque exercitum periculo exponant, sit laudabile cessare posse ab hac defensione, & ita Sanchez notauit *lib. 2. in Decal. c. 39. nu. 17.* Suarez *disp. 13. de bello, sect. ult. sine.* Coninch. *disp. 32. dub. 2. n. 28.*

17. Sed inquires, quæ pœnæ sint impostæ duellantibus absque causa legitima? Respondeo varias pœnas esse impostas à Concilio Tridentino, & a Romanis Pontificibus, quoscuque dominos temporales, siue Reges, siue Imperatores, qui locum ad Monachiam in terris suis inter Christianos concesserint, fertur excommunicatio, & iurisdictione, & dominio ciuitatis, castri, aut loci ab Ecclesia obtentum, in quo, vel apud quem duellum fieri permittitur, priuantur, et si feudalia sint, directis dominis statim acquiruntur. Secundò aduersus pugnam committentes, eorumque patros fertur excommunicatio, & pœna confiscationis bonorum, ac infamie perpetuae, & vt homicidæ mandantur puniri, & si decesserint in ipso conflictu, careant Ecclesiastica sepultura. Tertio, aduersus eos, qui consilium in causa duelli dederint, aut alia quacunque ratione ad id quemque suaserint fertur excommunicatio. Gregor. verò XIII. in sua constit. quæ est 82. in ordine, incipiente, *ad tollendum detestabilem duellorum usum*, extendit supradictas pœnas, vt locum habeant in duellis priuatis, hoc est, in loco priuato, & non tuto commissis, & absque patris, sociis, & ad id vocatis, ac sine prouocatoris litteris, & cartellis, & etiam si duellantes duellum, seu pugnam non perfecterint, si per ipsos non fuerit, quominus dictum duellum perfectum non fuerit. Insuper Clemens VIII. anno 1592. Kalend. 17. Septemb. prædictam constitutionem Greg. XIII. pluribus aliis modis extendit, & excommunicationis absolutionem sibi referuat. Quas omnes constitutiones bene explicat Cenedo *ad decreta, collect. 117.* P. Casallos *tract. de omni genere homicidij, art. 76.* Valent. Reginald. *prax. lib. 2. c. 7. art. 73.* Sanchez *lib. 2. cap. 39. art. 2. n. 19.* August. Barbosa *in remiss. Concilij & de presb. Episc. 3. part. alleg. 30. n. 20.* & alij apud ipsos.

18. Primum, & præcipuum, quod in illis obseruari debet, est, non prohiberi sub prædictis centuriis quamlibet pugnam, sed pu-

gnam ex condito loco, & tempore determinato. Quocirca si aliquis accepta iniuria, & calore iracundie pronouet offendentem statim ad pugnam, non dicitur commisisse duellum, quia non fuit pugna ex condito, vt bene probat Farinac. ex verbis Bullæ *lib. 1. conf. 9. n. 33.* Sanchez *n. 28.* Secus verò dicendum esset, si accepta iniuria diceret offendenti: Exeamus hinc, scilicet ex platea, vbi sunt multi, qui nos impedire possunt, & camus in agrum, & pugnabimus; tunc enim illa pugna iam est ex condito, hoc est, ex pacto, & conuentione, loco, & tempore signato, ac proinde subiecta pœnis supradictæ bullæ Clementis VIII. Idem est, si diceret inermi: Vade, assume arma, hic te expecto: quia iam signat locum & tempus presertim. Sanch. *loc. cit.*

19. Secundò, aduerte excommunicationem, quam duellantes, eorumque socij, & patroni, & Principes concedentes locum, seu non impeditentes, cum possint, & quicunque alij ad id auxilium, vel consilium præstantes incurunt, esse Pontifici referuatam, ex bulla Clementis VIII. At poterit Episcopus ab ea absolueret virtute Tridentini. si duellum oculum sit, quia non intelligitur ex supradicta bulla hoc Tridentini. decretem abrogatum, sic Sanchez *lib. 2. c. 30. n. 27.* Bonac. *de cens. disp. 2. q. 6. punct. 2. n. 15.* Barbosa *3. part. alleg. 30. num. 12. o. sine.* Item virtute bullæ Cruciatæ poterit Confessarius electus ab hac excommunicatione semel in vita, & semel in morte absolueret, quia exclusi hæresis, omnes alix censuræ conceduntur. Neque est verisimile, velle Pontificem supradictum privilegium limitare: sic Sanchez *supra*.

20. Tertio, aduerte excusati à supradicta excommunicatione lata in Tridentino, & aliis decretis Pontificiis, Principem Christianum, qui locum infidelibus concedere ad duellum, quia Tridentini expressè dixit, *inter Christianos*, sic relato Deltio affirmat Sanchez *num. 29.* Barbosa *in remiss. Concilij*, Secus verò affirmat, si Christiano pugnaturo cum infidelibus in suo regno locum Princeps concederet. Secundò, excusatur princeps à supradicta excommunicatione, & pœnis, si iustam habeat causam permitendi duellum, quia cum illa permissio licita sit, non potest pœna puniri. Possit tamen aliquando adesse causam, quæ hanc honestet permissionem, non videtur posse dubitari, cum hæc occurat occasio permitendi aliqua mala, vt maiora euentur. Tertio, excusantur à supradicta excommunicatione, & pœnis casu spectantes duellum, quia foris illæ transibant, quia in bulla Greg. XIII. expostulantur, vt ex proposito spectent, alias hæc visio non videtur ad pugnam incitare. Sanchez *num. 31.* Quarto, excusantur comitantes pugnaturos, si animo impediendi pugnam comitentur, quia ij dici non possunt socij illorum esse, sed aduersarij, neque auxilium illis præbere, sed impedimentum. Adde talem comitarum laudabilem esse, & forte ex obligatione suscipiendum. Ergo pœna affici non debet, sed præmio. Sanchez.

21. Quarto, aduerte cum eodem Sanchez, *num. 32.* aliquas pœnas, præter excommunicationem, suspensionem, & interdictum, relatas in supradicto decreto Tridentino, & bullis Pontificum indigere sententia iudicis saltem declaratoria criminis, vt incurrantur. Quod est infamia, profcriptione bonorum, amissioneque loci, in quo duellum committitur, est etiam, cum priuenter iure acquisito. Et idem est ob eandem rationem de inhabilitate ad beneficia obtenta. At de inhabilitate ad beneficia, & officia obtinentia probabile reputat cum Mol. & Nauarr. similiter indigere sententia iudicis, quia non est vlti receptum absque illa incurri.

DISPUTATIO VI.

De scandalo Charitati contrario.

RAVISSIMA est hæc disputatio, & multum necessaria ad regulandas humanas actiones, sed vt distincte procedamus. Videndum est primò, quid sit scandalum, & aduersus quam virtutem procedat. Secundò, quæ actiones ratione scandali illicitæ sunt. Tertio, quæ causæ exerceant ab scandalo dato.

PVNCTVM I.

Quid sit scandalum, & aduersus quam virtutem procedat!

1. Duplex est scandalum, actiuum, & passiuum. Et vtrumque definitur.
2. Triplici rei ruina proximi intendi potest.
3. Nunquam est scandalum, nisi ruina spiritualis proximi succedat, vel intendantur probabiliter successura. Excipit, nisi directè vel proximum cadere.
4. Aliqua notabilia inferuntur.
5. Preponitur quadam obiectio, & sic illi satis.
6. Scandalum passiuum non aduersatur specialis virtutis, sed per omnia vitia vagatur.
7. Scandalum actiuum, si directè volitum sit, hoc est, ex affectu, vt proximus ruat, specialis est peccatum.

Si verbis, & factis moueat aliquem ad peccatum, ea intentione, quia est malum illius, teneris in confessione intentionem exprimere.

Duplex est scandalum, aliud actiuum, aliud passiuum. Actiuum, quod proprie scandalum est, definit D. Thom. ab omnibus receptus 2. 2. quæst. 43. 1. Hieron. & gloss. Math. 18. esse opus minus rectum præbens proximo occasionem ruinæ. Nominis operis, intelliga verba, vel facta, vel eorum omissiones, quodlibet horum, si proximo præbeat occasionem ruinæ, scandalum actiuum erit. Dicitur minus rectum, quia ad peccatum scandalu actiuum necessitatio requiritur opus scandalizans esse malum, vel mali speciem habere. Quapropter quando in se non est malum, neque mali speciem habet, vt contingebat in actionibus Christi Domini, & Apostolorum, non censetur tunc præbere occasionem ruinæ, est alij inde accipiant. Passiuum scandalum est, ipsa ruina proximi, quæ aliquando dicitur scandalum Phariseorum, aliquando puffedorum. Scandalum Phariseorum dicitur, quia ruit proximus nulla data occasione legitima, sed ex malitia ipsius vt faciebant Pharisei. Puffedorum scandalum est, quando ex opere alijs bono, sumit proximus occasionem ruinæ, vel quia fragilis est, sicuti ex ornatu femine licito, labi potest fragilis ex fragilitate, prauus ex malitia, & qui licere ignorat ex ignorantia. D. Basil. in reg. breuior. interrogat. 64.

Secundo, suppono tripliciter te posse ruina proximi intendere. Primo, directè intendendo ruina illius, quatenus ruina illius, & hoc modo demones nostros calus intendunt. Secundo, etiam directè intendendo ad ruina, non ex affectu vt ruat, sed quia talis ruina tibi, vel alteri vitilis est. Tertio, intendere potes ruina proximi indirectè, hoc est intendendo actionem, ex qua prauis proximum casurum.

Tertio, suppono nunquam scandalum contingere, nisi ruina spiritualis proximi succedat, vel probabiliter timeatur iudicari: quando enim hæc cessant, cessat & scandalum, vt vniuersi tradunt cum D. Thom. 2. 2. quæst. 43. art. 1. Quod intelligendum est de scandalo, seu ruina proximi indirectè voluta. Nam si directè velis proximum cadere, vel suadeas casurum, etiam si ipse hinc futurus sit, committis peccatum scandalu. Quis firmior Christo Domino in subeunda morte ob redemptionem generis humani? & tamen quia Petrus Math. 26. num. 2. persuadebat ei à morte abstinere, meruit audire, Vade post me Satana, scandalum es mihi; quia directè malum persuadebat, est Petro malum esse non videretur, ac proinde credo non peccasse, procedebat enim talis persuasio ex nimio in Christum amore, neque tamen sciebat à Patre æterno esse mortem Christo imperatam. Verum si sciret imperatam esse, neque Christum illum licet omittere posset, & peteret omitti, quis potest dubitare peccatum peccato scandalu? Verum si solum intendis ruina proximi indirectè, quantum occasionem aliquam intendis, ex qua proximus occasionem sumere potest cadendi, si de facto non te tibi offerat probabilis illius casus, non committis peccatum scandalu, vt vniuersi tradunt Doctores cum D. Thom. supra.

Ex quo fit primò, plures eorum alij peccantes excusari à peccato scandalu, vel quia videntes ita sunt in bono stabiles, vt nullo modo peccatis vitis censentur ad peccatum moueri, vel ita sunt dependit, vt peccatum aliorum nihil illos immutet. Sic optimè tradit Nauar. e. confidetur. §. animaduerte, num. 9. de penit. & in sum. cap. 6. num. 19. & c. 14. n. 28. & ex illo Sanch. lib. 1. in Decal. c. 6. §. Sal. 1. in. 1. tract. 4. disp. 3. sect. 4. n. 84. Bonac. disp. 2. de pecc. §. 4. n. 2. n. 43. Plures referens Ioan. Sanch. disp. 46. sect. 2. n. 11. in lectando, si ex dicto, vel facto nihil aliud præter admirationem, & rumorem in videntibus excitetur, non debes censeri peccati scandalum commisisse, vt bene notauit Ioan. Sanch. disp. 48. sect. 2. n. 45. quia admiratio, rumor, & suspicio de delicto, si fundamentum prædes non est peccatum, & consequenter causa non erit ruina spiritualis proximi.

Dices: Ergo si die Veneris coram alijs carnes comedas, non cenaberis scandalum dare, siquidem ex illa actione potius excitatur in videntibus horror, & detestatio, seu admiratio conscientie tam perditæ, quam propositum carnes comedendi, similiter si religiosus frequenter mulierem suspectam inuiderit, alij religiosi non inde mouentur ad peccatum, sed potius religiosi libertatem detestentur, & tamen scandalum censetur hic religiosus præbere: vt bene probat Nauar. sum. c. 14. n. 31. & tradit Siluest. q. 2. scandalum q. 2. sum. Ergo ad rationem scandali non est necessarium esse proximo occasionem ruina spiritualis, & peccati?

Respondeo, si ex supradictis casibus solum detestatio peccati vel admiratio oritur, & ex visitatione femine à religioso facta aliquis rumor, & suspicio de delicto nateretur; censo nullo modo te peccato scandalu peccaturu; tradit Suar. de char. disp. 10. sect. 1. n. 1. Ioan. Sanch. disp. 48. sect. 2. n. 45. & clarus disp. 46. n. 11. At quia tarò contingit ex supradictis actionibus non dari videntibus, aut scientibus occasionem alicuius ruina spiritualis, scilicet videntibus libertatis, vel contemendi religionem, religiosi quæ personæ idè regulariter dixit bene Nauar. supra, scandalum præbere, qui abique causa necessaria, vel vitii alicuius mulieris suspicæ, consuetudine familiaris virtutis, & qui frequenter moniales debitas claustrum non obseruantes, inuident, ex qua visitatione

Ford. de Casu Sum. Mor. Pars 1.

frequenti populus accipit occasionem detrahendi, & murmurandi, etiam si alioqui castè viuat, & recta intentione loca illa frequenter. Item, qui domi suæ habet aliquam mulierem, de qua populus finitèr aliquid suspicatur, siue sit cognata, siue extranea, etiam si alioqui nec cogitatione cum ea peccet, quia non est præsumendum ex his actibus solum admirationem, & rumorem oriri, vel finitram suspitionem, & locutionem, sed aliud peccatum graue, quale est religiosi status; & virtutis contemptus, & intentio libertatis vitam agendi.

Quartò, suppono scandalum passiuum non aduersari specialiter alicui virtuti, sed per omnia vitia vagari: scandalum enim passiuum, nihil aliud est, quam peccatum scandalizati, quod aliquando est aduersus temperantiam, aliquando aduersus iustitiam, aliquando aduersus religionem, & in hoc omnes Doctores conueniunt. Solum de scandalo actiuo est difficultas, an specialiter alicui virtuti aduersetur, siue speciale peccatum.

In qua re certum est, esse speciale peccatum contrarium beneficentia, & misericordia, & ex suo genere mortale scandalum directè volitum, hoc est, ex affectu, vt proximus ruat. Hic tamen affectus deprauatus haberi potest, vel ex displicentia proximi, vel aliunde; si ex displicentia proximi habeatur, erit actus odij charitati contrarius, si tamen aliunde habeatur, quia tibi, vel alteri est vitilis ruina; tunc erit contrarius formaliter beneficentia, seu misericordia; misericordia enim inclinatur miseriam à proximo remouere, quia illius malum est, neque necessarium est, vt talis remotio fiat ex complacencia ipsius, esse enim actus charitatis: sufficit si oriatur ex amore concupiscentia, quia scilicet tibi vitilis est, ita tradit optimè Vasquez 1. 2. disp. 102. c. 5. n. 14. & cap. 6. num. 19. & 20. & probatur ex D. Thom. communiter recepto 2. 2. quæst. 43. art. 3. affirmat enim scandalum per se, seu quo directè ruina proximi intenditur, vt malum illius, opponi correptioni, & correptio necessitatio versatur directè circa spiritualis nocuumentum remotionem, non ex complacencia personæ, sed alia ratione efficitur scandalum versari circa nocuumentum ipsius personæ directè intantum, non ex displicentia ipsius, sed aliunde. Quod autem hoc sit speciale peccatum, nemini esse potest dubium: habet enim specialem deformitatem affectus ille, quo ruina proximi, vt malum illius est, intenditur. Ergo necessitatio est dicendus aduersari alicui virtuti, non charitati formaliter, siquidem non est ex displicentia personæ. Ergo alteri. Ergo beneficentia, seu misericordia, quia nulla alia videtur esse, cui possit aduersari.

Dices aduersari virtuti, quam scandalizatus lædit, vt si scandalizatus ruit in libidinem, intentio, vt ruat in libidinem castitati aduersari. Fateor quidem castitati aduersari, sed dico habere præterea supradictam malitiam contrariam charitati, seu beneficentia, & misericordia. Nam intendere huiusmodi ruina spiritualis, quia malum proximi est, est specialis deformitas, & contraria castitati, quia ille finis formalis non magis opponitur castitati, quam iustitia. Ergo assignare debemus aliquam virtutem, cui specialiter opponatur, quæ non apparet alia præter beneficentiam, & misericordiam.

Ex quo fit, si verbis, vel factis aliquem moueat ad peccatum ea intentione deprauata, quia malum illius est, non solum te esse obligatum confiteri peccatum, ad quod mouisti, sed illam deprauatam intentionem. Sic Sanch. 1. 1. in Dec. c. 6. n. 3. 6. & 8. Valq. 1. 2. disp. 102. c. 5. n. 5. & c. 4. n. 20. Bonac. disp. 2. de peccat. q. 4. p. 4. §. vnic. num. 3. verbi colligitur. Quod si illa deprauata intentio fuit ex displicentia personæ, à fortiori teneris id exprimere, quia talis intentio aduersari tunc charitati, estque actus specialis odij proximi, vt bene Valq. Sanch. supra.

PUNCTUM VII.

An inducere aliquem ad veniale peccatum, ea intentione deprauata, quia malum illius est, esse possit veniale peccatum.

- 1. Negant aliqui. Sed eorum ratio infirma est.
2. Efficacior ratio proponitur.
3. Contraria sententia, scilicet talem affectum esse posse peccatum veniale, approbatur.
4. Satisfit fundam. n. 2. adducto.

Respondet Valq. 1. 2. disp. 102. c. 7. n. 23. & 24. Regid. de Cominch. 2. 2. disp. 32. dub. 5. n. 53. non posse. Ratio esse potest, quia velle directè alicui veniale peccatum, est velle illi grauius nocuumentum quolibet alio bono temporali, cum peccatum veniale quolibet alio temporali nocuumentum præferendum sit. Sed hæc ratio infirma est, probaret enim non solum te peccare mortaliter, quando directè induceres ad peccatum veniale ex affectu damnificandi proximum, sed etiam quando huiusmodi affectum non haberes, siquidem tunc causa es proximo grauioris damni quolibet alio temporali. Item probaret, omittentem recitare breuem aliquam orationem ex iustitia debitam peccatum mortaliter, quia priuat proximum emolumento

Rx 3 grauiore

